

Katse lehmän hyvinvointiin Welfare Quality -menetelmällä

Juustoportin luomumaitotilat liitettiin mukaan Welfare Quality -arviointiin tänä syksynä. Menetelmällä arvioidaan tuotantoeläinten hyvinvointia.

Welfare Quality -arviointimittarit (WQ) on määritelty naudoille, sioille, muniville kanoille ja broilereille. Lampaiden ja hevosten mittaristoa kootaan parhaillaan. Teurastamoillekin on WQ-mittaristo, sillä arvioidaan eläinten vastaanottoa teurastamoon ja tainnutustilannetta. Kymmenet eurooppalaiset ja eteläamerikkalaiset instituutit ja yliopistot ovat kehittäneet mittariston yhteistyönä.

Suomessa Euroopan ensimmäiset Welfare Quality -sertifioidut meijerit

Eläinten hyvinvointiin erikoistuneiden tutkijoiden kansainvälisenä yhteistyö-

nä toteuttamassa Welfare Quality -tutkimusprojektissa on koottu yhtenäinen arviointimenetelmä, jolla eläintuotteiden jatkojalostusyrietykset voivat luotettavalla ja yhtenäisellä tavalla ensin tutkia ja sitten viestiä kuluttajille eläinten hyvinvoinnista tuotantoketjussaan.

Vuoden 2017 marraskuussa jalasjärveläinen Juustoportti hyväksyttiin Euroopan ensimmäiseksi Welfare Quality -sertifioiduksi meijeriksi. Se ja Hirvijärven osuusmeijeri, joka toimittaa maitoa Juustoportille, olivat Suomen ensimmäiset, jotka alkoivat teettää WQ-arviointeja tuottajajaloillaan. Tämän vuoden heinäkuussa myös Osuuskunta Maitomaa saavutti WQ-meijerisertifikaatin.

Arvioija Essi Wallenius hätistää tarkemmin katsottavat eläimet kävelemään. Hän seuraa liikkumisen vaivattomuutta, kuten askelpituutta, ja ontuuko lehmä jotain jalkaa. Samalla näkee kintereiden ja sorkkien kunnon.

Meijerin Welfare Quality -sertifikaatti takaa, että kaikki sertifikaatin piirissä olevat maitotilat ovat läpäisseet WQ-arvioinnin vähintään hyväksytysti. Lisäksi Juustoportin Vapaan lehmän maito-brändiin tuottavilta tiloilta vaaditaan Edistynyt-arvosanan saavuttaminen.

Yhdeksän luomumaitotilaa arvioitavana

- Kaikki luomumaitotilat, jotka tuottavat Juustoportille jalostettavaa maitoa on arvioitu lokakuun aikana. Tiloja on Etelä-Pohjanmaalla kaksi ja Etelä-Savossa seitsemän, kertoo Hirvijärven osuusmeijerin toimitusjohtaja **Leena Valkama**.

- Meijerille WQ-menetelmä on yksi neuvonnan mahdollisuus, jota käytetään pitkäjänteisesti. Menetelmään kuuluu, että tiloille tehdään jatkokäyntejä, joilla seurataan, että saavutettu taso säilyy tai paranee, Valkama jatkaa.

WQ-auditoija **Essi Wallenius** kertoo, että hän ja Armenta Benessi Oy:n toinen työntekijä **Mikaela Mughal** ovat tehneet nautatiloilla kaikkiaan kolmisen sataa arviointia Suomessa ja muissa maissa. - Vain kaksi tiloista on saanut arvosanan Hylätty ja vain kaksi ylimmän arvosanan Erinomainen. Pisteytys on luotu käytettäväksi EU:n sisämarkkinoiden alueella perustuen eurooppalaiseen eläintenhoitostandardiin.

Pääosassa eläimet, eivät navetan rakenteet ja laitteet

- Arvioinnista 60 prosenttia on eläinperäisten arviointikohteiden, eli eläinten

kunnon, toimintakyvyn ja käyttäytymisen havainnointia. Arvio tehdään lypsy-lehmille. Nuorkarjaa ja vasikoita ei tois-taiseksi arvioida. WQ- tutkimusprojekti työstää niille parhaillaan omaa kriteeristöä, kertoo Wallenius.

Suomessa Hyväksytty-arvosanaan pääsee pääsääntöisesti silloin, kun eläinten-hoidossa toimitaan niin, että Suomen eläinsuojelulakiin kuuluvan nautojen suojelusta annetun asetuksen vähimmäis-vaatimukset toteutuvat. Hylätty-arvosana syntyy, kun useassa mittariston osaluueessa on vakava puute. Wallenius on havainnut, että taustalla on silloin eläin-tenhoitajien uupuminen ja kyvyttömyys tehdä työtään kunnolla.

Hylätty-arvosanan saanutta tilaa autetaan korjaamaan puutteet. Auttamiseen osallistuvat ongelmien laadun mukaan eläinlääkäri tai ruokintasuunnittelija, tai korjataan navetan rakenteita. Tavoite on päästä hyväksytylle tasolle 6 kuukauden kuluttua tehtävässä WQ-arvioinnissa.

Tilalle, joka on saanut arvosanan Hyväksytty, arvioija palaa 15 kuukauden päästä, jos arvosana on Edistynyt tai Erinomainen 27 kuukauden kuluttua.

Lähestymistesti kertoo eläimen elinoloista

Lähestymistestissä auditoija kokeilee, kuinka lähelle lehmä päästää vieraan ihmisen, ennen kuin se pakenee. Auditoija testaa vähintään 30 eläintä, tai pienen karjan kaikki lehmät, suuremmissa karjoissa tietyn otoksen verran. Juvan Muu-maa Ay:n reilusta sadasta lehmästä otos on puolet.

- Epäsopivassa ympäristössä eläimet ovat pääsääntöisesti epäluuloisempia ja arempia kuin virikkeellisessä ympäristössä. Tiedetään myös, että kipeä eläin lähtee karkuun aikaisemmin kuin terve eläin. Se ennakoii pakoreaktion, jotta ehtii pois uhkaavasta tilanteesta, Wallenius kuvailee.

Navetassa useita tunteja viipyvä auditoija tarkkailee yksilön lisäksi koko nau-talauman käytöstä. Hän seuraa mm. hoi-vaavtko eläimet toisiaan vai puskevat tai uhkailevat. Mittaristoon kuuluu myös eläimen vireystilan arviointi. Eläin voi olla rauhallinen aktiivisella tai passiivisella tavalla. Lehmä voi olla jopa apaatinen, jos sillä on esimerkiksi pitkittynyt krooninen sorkkavaiva. >>

Welfare Quality -arviointimenetelmä on mahdollista ottaa käyttöön myös yksittäisellä tilalla. Armenta Benessi Oy:n tekemän arvioinnin kustannus riippuu karjan koosta ja tuotantosuunnasta sekä tilan sijainnista. Arviointi sisältää pisteiden laskennan arvosanan muodostamiseksi ja tilakäyntimuistion arvioinnin aikana tehdyistä havainnoista. Työn valmistuminen kestää noin kuukauden.

Welfare Quality pähkinänkuoressa

Welfare Quality (WQ) on eläinperäinen, ei resurssiperäinen hyvinvoinnin arviointimenetelmä. Se tarkoittaa, että arvioidaan eläimiä, ei eläinsuojan käytäväreiveksiä, karsinoiden mittoja tai navetan valaistusvoimakkuutta. Mittareita on 12, neljässä pääkategoriassa, yli 320 yksityiskohtaa. Mittareista saaduista pisteistä syntyy arvosana.

Liikkumismahdollisuus sekä sisällä että ulkona on tärkeää

Eläinten liikkumismahdollisuuksien arvioissa kysytään, mikä on laidunkauden pituus ja pääsevätkö eläimet ulos ympäri vuoden. Ulospääsystä talviaikaan saa täydet pisteet, jos eläimet pääsevät ulos vähintään kaksi kertaa viikossa.

Muunaan **Heli Ahonen** kertoo, että lehmät pääsevät talvella ulos vähintään joka toinen päivä. Lehmät ja nuorkarja laiduntavat kesällä, kuten luomutuotantosäännöt edellyttävät. Se on harvinaista, koska Essi Walleniuksen mukaan vain 6-10 prosentissa pihattokarjoista lehmät pääsevät laitumelle.

Arvioinnissa seurataan myös, onko makuulle asettuminen luontevaa vai vaikeaa, tapahtuuko se hitaasti vai nopeasti. Makuukäyttäytyminen on lehmän hyvinvoinnille ja myös maidontuottavuudelle oleellista.

- Mitä paremmin lehmä makaa, sitä parempi on sen pöstiterveys, koska seisten märehtiminen altistaa hapanpötsiriskille. Makuu vaikuttaa myös utareterveyteen, sillä makuulla utareen verenkierto tehostuu, tietää Wallenius.

Karjan koosta riippuen tehdään lehmistä otos, joka tutkitaan tarkemmin. Kliinisen arvioinnin lomakkeessa on hyvin monta tarkastelukohdetta, kuten vuotavatko silmät ja sieraimet, onko pakkautuvaa, kertyvää likaisuutta vai pelkkää roiskelikaa. Arvioija määrittää myös eläimen kuntoisuusluokan.

WQ-arvioinnin arvosanat

ERINOMAINEN:

eläinten hyvinvointi on erittäin korkealla tasolla

EDISTYKSELLINEN:

eläinten hyvinvointi on hyvällä tasolla

HYVÄKSYTTY:

eläinten hyvinvointi on sallitulla tasolla, täyttää vähimmäisvaatimukset

HYLÄTTY:

eläinten hyvinvointi on alhaista eikä täytä eläinten hyvinvoinnin vähimmäisvaatimuksia

Mittarikysymyksiä nupoutuksesta ja sairauksista

Ahonen kertoo, että luomuväskat saa nupouttaa vain eläinlääkäri. Hän käyttää rauhoitusainetta ja puudutusainetta ennen sarvenaiheen polttamista. Lopuksi hän suihkuttaa kylmäsprayta ja antaa pitkävaikutteisen särkylääkettä.

Edeltävän vuoden terveydentilaa koskevia mittarikysymyksiä on muutama. Montaako eläintä on pitänyt auttaa poikimisessa vasikan virheasennon tai liian ison koon vuoksi? Kuinka monta poikimahalvausta on ollut? Lisäksi kysytään, kuinka monta sellaista eläintä on ollut, joiden mittalypsyssä on ollut soluluku yli 400 000.

Wallenius kertoo, että mittariksi valittu soluluku kuvastaa utareterveyden tilaa, jossa lehmällä on todennäköisesti ollut sen hyvinvointia heikentäviä sairauksien oireita. Poikimahalvauksen esiintymistiheyden on havaittu olevan vertailukelpoinen eläinten hoito-olosuhteiden hyvinvointimittari. ◀